

A metróbejárat felől hegedüszó szűrődik át a zсібongáson. Aki kicsit odafigyel, valamelyik brandenburgi koncert hangjaihoz hasonló dallamot fedezhet fel benne. Nem kell arra mennem, anélkül is tudom, hogy egy kövér cigányzenész rögtönöz a barokk zene témáira. Előtte, az aluljáró kövezetén, nyitott hegedűtök fekszik, a művészetét értékelő járókelők abba dobják be a fém- vagy papírpénzeket. Jölesik egy pillanatra odafigyelni, mert biztosan, bár elég nagy szabadsággal tolmácsolja Bach zenéjét.

Az egykori diabolt feljáromnál idősebb asszony ül a lépcső tetején. Keveset beszél, ritkán mond ki kéro mondatokat. Nem cirkalmazza a szöveget, pénzre van szüksége. Ellentétes stílust képvisel a szálloda sarkához vezető lépcső alján félig ülő, félig fekvő férfi, aki lábát mutogatva, egy cicerone ékesszólásával, megállás nélkül zúdítja keneteljes mondatait az arra járókra. Most nincsenek lenn perui vagy bolíviai zenészek, akik a remélt adomány fejében dél-amerikai hangulatot varázsolnának az aluljáróba. Nem látom azt a fiatalembert sem, aki itt talál gyakorlóteret fuvolajátékához, s így aratja le művésze honoráriumát, ötletesen párosítva a hasznosat a jövedelmezővel. Viszonylag kevés az egyetlen, főliába burkolt példányt lobogtató újságárús, a hajléktalanok nem alkotnak csatárláncot az áttörni igyekvő gyalogosokkal szemben.

Koldusok, kéregetők, előadók, árusok világa keretezi a dolgaik után siető emberek világát. Mindenki ugyanazt, bár lehetőleg másképpen csinálja. *Hans Schnier XXIII.* János pápáról gitározott a templom lépcsőjén, és sapkájába cigarettát is tett, hogy inspirálja az ötlettelen adakozókat. Nagyon árulkodó trükk az önmagát agyoncigarettázó író részéről. De hát mindenki szeretne valamit, mindenki azt szeretné, amire szüksége van, s nem szerencsés dolog magyarázgatni valakinek, hogy ne akarja azt, amit nagyon akar.

KOLDUS A KÜSZÖBÖN

Állni és nézni az aluljáró világát, látszólag elég egyszerű dolog. Itt minden világos és egyértelmű. Van, aki kér, és van, aki ad vagy nem ad. Ámde vannak jólöltözött koldusok is, akiknek nem pénzre, hanem valami másra van szükségük. Kinek jó barátira, jó szóra, társra, belső békére, vonzó életcélra lenne szüksége. Ezt így nem látjuk, kívülről, általában nincs ráírva az emberre a belső szegénység, a belső hiány. Itt van például ez az értelmiséginek kinézö férfi, aki napjában többször is átme gy az aluljárón, s bár nem koldul, mégis a nélkülözök közé tartozik. Hosszasabban kell figyelni, ha észre akarjuk venni, mi foglalkoztatja. Szokásos útjai során időnkint be me gy a közeli templom főbejáratán, kijön a mellékajton, nézegeti a közeli könyvesboltok kirakatait, szöt vált az idös újságáruossal, találkozik arra járó barátaival, beszélget, magára marad, továbbme gy, nézelödik, időnkint sóhajtózik. Nem különös ez sem a mai, sem az egykori világban.

Ez az ember, könnyü kitalálni, én vagyok. Istent keresem, nemcsak most, hanem az egykori feljegyzések tanúsága szerint jó három évtizede. Persze, korábban is kerestem, nagy igyekezettel, csak hát arról nincsenek okmányaim, legfeljebb egy használt misekönyv, egy kissé szakadt Kempis-kötet, néhány, kézzel másolt kórusmű, jegyzetfüzetek, emlékképek. A kortársaim által jól ismert könyvek azt az érzést keltették bennem, hogy minden a helyén van, szellemi biztonságban élek az egyébként egyre inkább megváltozni látszó világban. Megvívttam a többszörös küzdelmet az újabb és újabb nehézségekkel, kitarítottam, elfáradtam, újból erőre kaptam, majd egy pillanatban nagyon egyedül éreztem magam. Ekkor elsírtam a 150. zsoltárt, majd tovább igyekeztem, hiszen böven volt tennivaló, amit csak én magam végezhettem el. Ha körülnéztem, a barátaimat láttam. Ők ugyanazt gondolták, amit én. Nem álltunk meg. Lehet egy pillanatig erőtlenné válni, de hamar össze kell szedni magunkat, ezt várják el tőlünk, ezt várjuk el önmagunktól. Egyszer azonban furcsa fintort vág felénk a történelem. Azt sem várja el tőlünk, amiről azt gondoltuk, hogy elvárja, legfeljebb nem

beszél, mert nem beszélhet róla, mert megtiltották neki és ő engedelmeskedett az erősnek. *Clio* új lapot nyit, s ezeken az oldalakon más történet kezdődik. Vagy mégsem, csupán aktualizált díszletekkel és új szereplőkkel folytatódik tovább ugyanannak a tragédiának új felvonása? Mégsem siklik új sínekre a világ? Hiszen szép reménye nemcsak nekem, nekünk, hanem sok más, másként gondolkodó barátunknak is volt. Háború után, forradalom után, rendszerváltás után. Isten az ura a történelemnek, vagy valaki, valami más?

Sechine, sechine, vi vájt biszt tu, gólesz, gólesz, vi láng biszt tu – tör fel a jiddis sóhaj. Isten, Isten, de messze vagy, szétszóratás, szétszóratás, de hosszú vagy. Egyedül vagyunk, magunkra maradtunk, egyedül kell immár tovább remélni vagy nem remélni. Messiásban, földi Izraelben, égi mennyországban, testnek feltámadásában, az örök életben. Intézményekben nehéz reménykedni. Az intézményeket hivatalnokoknak találták ki, és azok irányítják. Azok is védik meg őket, csalafinta csúrés-csavarásokkal, emberi szavak megtevesztö fordulataival.

Az önmagára valamit adó embert nem törik meg a történések csavaros fordulatai. Lehet, hogy átmenetileg kedvetlen lesz, de utána összeszedi magát, hiszen az adja élete alapvetö értelmét, hogy meg akarja érteni az okokat és következményeket, hogy élni tudjon a holnap új világában. Miközben tudja, mi fordul rajta, mit kell magának megtennie, titkos biztatásra vágyik, s szenvedélyes koldusként nyújtja karjait kifelé e zárt világból, amelynek oly jól ismeri örök, változatlan, madáchi törvényeit. Egy élet tapasztalata áll mögötte, de mégis, újra és újra megkérdi: Tényleg egy hatalmas világ foglyai vagyunk, semmi mások? Lázárként ülünk egy nagy úr küszöbén, s nem jönnek a szolgák, hogy morzsákat dobjanak nekünk? Az utcán sok ember járkál, sokan mondanak okos ígéreteket, ebből jól meg is élnek, vagy legalábbis öntudatot ad nekik. Miért van, hogy szép szavaiktól nem változik meg a világ, nem csillapodik az éhségünk, nem múlik el a viaszal? Ezek nem egy keserü, tönk-

rement ember kérdései, ezek egy kutatáshoz szokott ember módszeres vizsgálódásai. Úgy tűnik, hogy ebben a különös valóságban, amit világnak nevezünk, s amelyre mindenféle magyarázatot próbálunk adni, s amelyben magunk sem tudjuk, hogy mik vagy kik vagyunk, az elég biztosnak látszik, hogy akárki vagy akármi fiai vagyunk is, keresésre születünk. A világból vagyunk, és mégis szembenállunk vele. Szólítjuk a bennlevőt, és szólítjuk a kinn állót, ha van ilyen.

Ennyire gyötörnek téged ezek a dolgok? – kérdi valaki. Nem tudsz felnőni, szabadulni gyerekkorod örökségétől? Tényleg nem tudok, bár azt észrevettem, hogy e gyötrelmek olyanokra is rátörhetnek, akiknek, hogy úgy mondjam, zavartalan gyerekkoruk volt. Én már azzal is beérem, hogy az idegeimbe szívódott örökséggel, kinyílt szemmel nézem a feltáruuló, eddig ismeretlen világot. Gyötrelmem helyett feladatnak tekintem megismerését,

annyira-amennyire lehetséges megértését. Az értelem és gondolkodás fáradt óráiban pedig csatlakozom a keveset töprengő kéregetőkhöz, utcai zenészekhez, mert tudom, hogy a gondolattalan percekben is születhetik felismerés, megvilágosodhat valami. *Daudet* bohócához hasonlóan bezárkózom egy képzeletbeli templomba, és hányom a bukfenceket, mert ahhoz értek, s várom, hogy elmosolyodik-e a Szűzanya szobra. Én igyekszem megtenni a magamét.

Este lett. Elhangzott a harangszó, a templomot bezárják. Kiürülnek a lépcsők, kiscserélődik az aluljárók népe. Megérkeznek a hajléktalanok, a koldusok pénzüket számolják, később elindulnak meginni esti adagjukat egy mellékutcában. Én is megnézem a táskámat, van-e benne valami. Egész életemben mindig ügyeltem arra, hogy ne tekintsem saját dolgaimat más adományának. Nagyon vigyázni kell, hogy ne tévesszük meg magunkat önmagunk-

kal. A pénz meg a cigaretta jól megkülönböztethető, gondolataink, érzéseink, meglátásaink félrevezethetnek minket. Hihetjük, hogy nem mi vagyunk eredeti gazdái napi szerzeményünknek. Nehéz a szellemek megkülönböztetése. Jobb kevesebbet hinni, mint vágyakozva többet. Nem csapom be magamat. Úgy látom, ma sem jutottam többre. Miben reménykedhetek? A bohóc fáradtan leül, a Szűzanya szobra nem mosolyog, a dicső szentek továbbra is az eget nézik. Nincs fényes felhő, sem zenészó. Mégis, mintha halkan szólna valami. Mi is ez? Hát persze, a saját énekem. Az a szerény művészet, amit én tudok, amit megtanultam egy életen át, amihez hűséges vagyok, amit kaptam vagy örököltem, nem tudom, de amit csendben ismételve, mert szép, és megvigasztalja a lelkemet. Ennyim van, ezzel beérem, többet itt már nem várok.

Merza József
(2005. március)

Afrikai gyermek balladája

Amikor leszállt vigasztalón az est,
és elhallgattak a sakálók,
s a gyermek végre nyugtot lelt,
hogy jámborul feküdjön ágyában –
a gyermek ekkor esti imát mondott,
ahogyan minden jó és derék ember.

A gyermek elmondta esti imáját,
de az éhségtől nem tudott elaludni.

Furcsa gondolatok támadtak benne,
és megkérdezte: Mondd csak, anya,
igaz az, hogy valahol élnek olyan emberek,
akiknek Atyánk megadta a mindennapi kenyeret,
pont úgy, ahogyan imádkozzuk?

Igen, mondja az anya, ott nincs nélkülözés.
Nekik van kenyérük tonnaszám,
kalácsuk és tortájuk, s százféle kenyérük.
Teljes kiőrlésű kenyér és hagymás kenyér,
grahamkenyér és szójás kenyér,
és amit csak el tudsz képzelni.
Igen, ott naponta van mit enni.
És ha éheznek, csak azért teszik,
mert aggódnak az alakjukért.

Felnevet ekkor, és így szól a gyermek:
Ezt nem hiszem el!

Amikor leszállt vigasztalón az est,
és elhallgattak a fegyverek,
s a gyermek végre békét lelt,
hogy csendben feküdjön ágyában –
a gyermek ekkor esti imát mondott,
ahogyan minden jó és derék ember.

A gyermek elmondta esti imáját,

de a félelemtől nem tudott elaludni.

Ekkor különös gondolat jutott eszébe,
s megkérdezte: Miért nem megy oda valaki,
és mondja el nekik gondjainkat?
Egészen biztos, hogy tudnának nekünk
kölcson adni egy darab kenyeret.

Szomorúan felel neki az apja:
Nem, szegény gyermekem, nem tehetik.

Kell nekik a pénzük fegyverekre.
Kell a pénzük, hogy gyilkolhassanak,
s ezt nevezik ők becsületnek.

Annyi fegyvert gyártottak már eddig is,
hogy ötször elpusztíthatnák a Földet.
De még több fegyverre van szükségük,
hogy hatszorosan tehessék meg.
Felnevet ekkor, és így szól a gyermek:
Ezt nem hiszem el!

Amikor leszállt vigasztalón az est,
és elhallgattak a jó szülők,
a gyermek elmondta esti imáját,
hogy álomba ringassa magát.

Ekkor még egy utolsó gondolata támadt.
Azt kérdezte: Mért nem megy oda senki,
hogy megtanítsa őket imádkozni?
Ők nyilván nem hallottak még Jézusról,
és arról, milyen jó a mi mennyei Atyánk!
Ezeket az embereket meg kéne téríteni.

Mire a szülők így feleltek: Ostoba gyermek,
miféle gondolatok ezek már megint?!

Az igazság épp az ellenkezője ennek:
ŐK tanítottak meg MINKET imádkozni!

Erika Molny